

Fundusze Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Projekt „Kompetencje plus”
realizowany w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój finansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego

**Projekt konkursowy pt. „Kompetencje plus”,
realizowany w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020,
Działanie 2.5. Skuteczna pomoc społeczna, współfinansowany ze środków Europejskiego
Funduszu Społecznego.**

Nr umowy: POWR.02.05.00-00-0361/19-00 z dnia 12.02.2020 r.

Tworzenie mieszkań chronionych i mieszkań wspomaganych dla osób niepełnosprawnych

LIDER PROJEKTU
Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej
w Rzeszowie
ul. Hetmańska 9
35-045 Rzeszów
Województwo Podkarpackie

PARTNER PROJEKTU
Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego
Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej
al. IX Wieków Kielce 3
25-516 Kielce
Województwo Świętokrzyskie

Fundusze Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Projekt „Kompetencje plus”
realizowany w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój finansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego

Wykonawca:

Centrum Szkoleniowo-Terapeutyczne SELF T. Kobyłański, M. Mołoń s.c.
ul. Unii Lubelskiej 6/8, 35-016 Rzeszów

Cel szkolenia:

Celem szkolenia jest omówienie tematu „Tworzenie mieszkań chronionych i mieszkań wspomaganych dla osób niepełnosprawnych”.

Adresaci szkolenia:

Szkolenie przeznaczone jest dla osób, które są pracownikami jednostek organizacyjnych pomocy społecznej.

Forma realizacji szkolenia:

Szkolenie prowadzone będzie w grupie, ma charakter wykładu. Podczas szkolenia zostanie wykorzystana prezentacja multimedialna.

LIDER PROJEKTU
Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej
w Rzeszowie
ul. Hetmańska 9
35-045 Rzeszów
Województwo Podkarpackie

PARTNER PROJEKTU
Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego
Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej
al. IX Wieków Kielc 3
25-516 Kielce
Województwo Świętokrzyskie

Podstawy prawne funkcjonowania mieszkań chronionych oraz mieszkań wspomaganych.

- Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U z 2020 r., poz. 1876 ze zm.),
- Rozporządzenie Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 26 kwietnia 2018 r. w sprawie mieszkań chronionych (poz. 822),
- Ustawa z dnia 8 grudnia 2006 r. o finansowym wsparciu tworzenia lokali mieszkalnych na wynajem, mieszkań chronionych, noclegowni, schronisk dla osób bezdomnych, ogrzewalni i tymczasowych pomieszczeń (Dz. U. z 2020 r. poz. 508 ze zm.),
- Rozporządzenie Ministra Rozwoju, Pracy i Technologii z dnia 25 marca 2021 r. w sprawie finansowego wsparcia na tworzenie lokali mieszkalnych na wynajem, mieszkań chronionych, noclegowni, schronisk dla osób bezdomnych, ogrzewalni, tymczasowych pomieszczeń, komunalnej infrastruktury technicznej lub infrastruktury społecznej (poz. 595),
- Ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2021 r. poz. 735),
- Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 25 sierpnia 2016 r. w sprawie rodzinnego wywiadu środowiskowego (Dz. U. z 2017 r. poz. 1788),
- Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2021 r. poz. 573),
- Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 7 lutego 2008 r. w sprawie rodzajów zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych zleczanych fundacjom oraz organizacjom pozarządowym (Dz. U. z 2016 r. poz. 1945),
- Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2020 r. poz. 1057 ze zm.),
- Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 2020 r. poz. 685),
- Ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (poz. 1860).

I. Mieszkania chronione a mieszkania wspomagane – różnice i idee.

1. Mieszkanie chronione.

Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej mieszkanie chronione jest formą pomocy społecznej przygotowującą, pod opieką specjalistów, osoby tam przebywające do prowadzenia samodzielnego życia lub wspomagającą te osoby w codziennym funkcjonowaniu.

Osobie pełnoletniej, która ze względu na trudną sytuację życiową, wiek, niepełnosprawność lub chorobę potrzebuje wsparcia w funkcjonowaniu w codziennym życiu, ale nie wymaga usług w zakresie świadczonej przez jednostkę całodobowej opieki, w szczególności osobie z zaburzeniami psychicznymi, osobie opuszczającej pieczę zastępczą w rozumieniu przepisów o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, młodzieżowy ośrodek wychowawczy, zakład dla nieletnich, a także cudzoziemcowi, który uzyskał w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy, może być przyznane wsparcie w mieszkaniu chronionym.

Zgodnie z art. 3 ustawy o ochronie zdrowia psychicznego, osoba z zaburzeniami psychicznymi to osoba:

- chora psychicznie (wykazująca zaburzenia psychotyczne),
- upośledzona umysłowo,
- wykazująca inne zakłócenia czynności psychicznych, które zgodnie ze stanem wiedzy medycznej zaliczane są do zaburzeń psychicznych, a osoba ta wymaga świadczeń zdrowotnych lub innych form pomocy i opieki, niezbędnych do życia w środowisku rodzinnym lub społecznym.

Zgodnie z art. 8 wymienionej ustawy o ochronie zdrowia psychicznego, jednostki organizacyjne i inne podmioty działające na podstawie ustawy o pomocy społecznej, w porozumieniu z podmiotami leczniczymi udzielającymi świadczenia zdrowotne w zakresie psychiatrycznej opieki zdrowotnej organizują na obszarze swojego działania oparcie społeczne dla osób, które z powodu choroby psychicznej lub upośledzenia umysłowego mają poważne trudności

w życiu codziennym, zwłaszcza w kształtowaniu swoich stosunków z otoczeniem, w zakresie edukacji, zatrudnienia oraz w sprawach bytowych.

Oparcie społeczne polega w szczególności na:

- podtrzymywaniu i rozwijaniu umiejętności niezbędnych do samodzielnego, aktywnego życia,
- organizowaniu w środowisku społecznym pomocy ze strony rodziny, innych osób, grup, organizacji społecznych i instytucji,
- udzielaniu pomocy finansowej, rzeczowej oraz innych świadczeń na zasadach określonych w ustawie o pomocy społecznej.

Zgodnie z art. 140 ust. 1 pkt. 1-3 wymienionej ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, osoba opuszczająca, po osiągnięciu pełnoletności, rodzinę zastępczą, rodzinny dom dziecka, placówkę opiekuńczo-wychowawczą lub regionalną placówkę opiekuńczo-terapeutyczną, w przypadku gdy umieszczenie w pieczy zastępczej nastąpiło na podstawie orzeczenia sądu:

- 1) przyznaje się pomoc na:
 - a) kontynuowanie nauki,
 - b) usamodzielnienie,
 - c) zagospodarowanie,
- 2) udziela się pomocy w uzyskaniu:
 - a) odpowiednich warunków mieszkaniowych,
 - b) zatrudnienia,
- 3) zapewnia się pomoc prawną i psychologiczną.

Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej, **mieszkanie chronione** może być prowadzone przez każdą jednostkę organizacyjną pomocy społecznej lub organizację pożytku publicznego

i w zależności od celu udzielania wsparcia prowadzone jest jako **mieszkanie chronione treningowe** lub **mieszkanie chronione wspierane**.

W **mieszkanii chronionym treningowym** zapewnia się usługi bytowe oraz naukę, rozwijanie lub utrwalanie samodzielności, sprawności w zakresie samoobsługi, pełnienia ról społecznych w integracji ze społecznością lokalną, w celu umożliwienia prowadzenia samodzielnego życia.

Mieszkanie chronione wspierane przeznaczone jest dla:

- 1) osoby niepełnosprawnej, w szczególności osoby niepełnosprawnej fizycznie lub osoby z zaburzeniami psychicznymi,
- 2) osoby w podeszłym wieku lub przewlekle chorej.

W **mieszkanii chronionym wspieranym** zapewnia się usługi bytowe oraz pomoc w wykonywaniu czynności niezbędnych w życiu codziennym i realizacji kontaktów społecznych, w celu utrzymania lub rozwijania samodzielności osoby na poziomie jej psychofizycznych możliwości. Decyzję o skierowaniu do korzystania ze wsparcia w **mieszkanii chronionym** wydaje się na czas określony. W stosunku do osób, które posiadają orzeczenie o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, a także w szczególnie uzasadnionych przypadkach w stosunku do innych osób, może być wydana decyzja o skierowaniu do korzystania ze wsparcia w **mieszkanii chronionym wspieranym** na czas nieokreślony. Decyzja o skierowaniu osoby do korzystania ze wsparcia w **mieszkanii chronionym** wydawana jest po dokonaniu uzgodnień pomiędzy pracownikiem socjalnym podmiotu kierującego, pracownikiem socjalnym jednostki organizacyjnej pomocy społecznej prowadzącej **mieszkanie chronione** lub organizacji pożytku publicznego prowadzącej **mieszkanie chronione**, a osobą ubiegającą się o skierowanie do korzystania ze wsparcia w **mieszkanii chronionym** lub jej przedstawicielem ustawowym.

Wymienione uzgodnienia mają formę pisemną i dotyczą:

- 1) celu pobytu;
- 2) okresu pobytu;

- 3) rodzaju i zakresu świadczonego wsparcia;
- 4) odpłatności osoby korzystającej ze wsparcia;
- 5) sposobu zgłaszania planowanej nieobecności w mieszkaniu chronionym;
- 6) zasad i sposobu realizacji programu usamodzielniania osoby korzystającej ze wsparcia lub programu wspierania osoby.

Wsparcie świadczone w mieszkaniu chronionym nie stanowi zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych osób lub rodzin. Korzystanie ze wsparcia w mieszkaniu chronionym, prowadzonym przez podmioty inne niż gmina, powiat lub na ich zlecenie, odbywa się na podstawie umowy cywilnoprawnej zawartej z osobą korzystającą z pobytu w mieszkaniu chronionym lub jej przedstawicielem ustawowym. W takim przypadku nie stosuje się postępowania administracyjnego w sprawie skierowania osoby do korzystania ze wsparcia w mieszkaniu chronionym.

2. Mieszkania wspomagane

Przepisy prawa unijnego i międzynarodowego obejmującego deinstytucjonalizację wskazują na konieczność respektowania wolności osób niepełnosprawnych m.in. w podejmowaniu wyborów na równi z innymi osobami, również tych dotyczących zamieszkania. Wskazania do zmiany systemu pomocy społecznej w tym zakresie, pojawiły się w raportach Europejskiej Grupy Ekspertów ds. Przejścia od Opieki Instytucjonalnej do Opieki Świadczonej na Poziomie Lokalnych Społeczności. Wymienieni eksperci udowodnili, że rozwój wysokiej jakości usług świadczonych na poziomie społeczności lokalnych warunkuje poszanowanie praw człowieka i dobrą jakość życia wszystkich osób, które wymagają opieki lub wsparcia. Podstawą wprowadzania zmian jest odwołanie do podstawowych praw człowieka zapisanych w dokumentach europejskich oraz międzynarodowych. Termin „deinstytucjonalizacja” rozumiany jest jako „całość procesu planowania transformacji i zmniejszania rozmiaru zakładów stacjonarnych lub ich likwidacji, przy jednoczesnym zapewnieniu innego rodzaju różnorodnych usług opieki nad osobami potrzebującymi wsparcia, bazujących na standardach wynikających

z praw człowieka i zorientowanych na rezultaty”. Dodatkowo Konwencja Praw Osób Niepełnosprawnych zobowiązuje także państwa do podejmowania działań na rzecz osób potrzebujących wsparcia i pomocy, poprzez podjęcie skutecznych i stosownych działań, w tym poprzez organizacje samopomocowe, zmierzające do umożliwienia osobom niepełnosprawnym, osiągnięcie i utrzymanie jak największej samodzielności, zdolności fizycznych, intelektualnych, społecznych i zawodowych oraz pełnej integracji i uczestnictwa we wszystkich aspektach życia społecznego.

Definicja „mieszkania wspomaganego” pojawiła się w oficjalnych dokumentach rządowych w związku z realizacją przedsięwzięć współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej (Dokument Ministerstwa Inwestycji i Rozwoju pn. „Wytyczne w zakresie realizacji przedsięwzięć w obszarze włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa z wykorzystaniem środków Europejskiego Funduszu Społecznego i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego”, który obowiązuje od dnia 1 stycznia 2018 r.).

Mieszkanie wspomagane – usługa społeczna świadczona w społeczności lokalnej w postaci mieszkania lub domu, przygotowującego osoby w nim przebywające, pod opieką specjalistów, do prowadzenia samodzielnego życia lub zapewniającego pomoc w prowadzeniu samodzielnego życia. Mieszkanie lub dom może być prowadzone w formie mieszkania:

- treningowego, przygotowującego osoby w nim przebywające do prowadzenia samodzielnego życia. Usługa ma charakter okresowy i służy określonym kategoriom osób w osiągnięciu częściowej lub całkowitej samodzielności, m.in. poprzez trening samodzielności, poradnictwo, pracę socjalną lub inne usługi aktywnej integracji,
- wspieranego, stanowiącego alternatywę dla pobytu w placówce zapewniającej całodobową opiekę. Usługa ma charakter pobytu stałego lub okresowego (w przypadku potrzeby opieki w zastępstwie za opiekunów faktycznych) i służy osobom potrzebującym wsparcia w codziennym funkcjonowaniu lub osobom z niepełnosprawnościami.

Mieszkanie lub dom może być prowadzone przez m. in. jednostki samorządu terytorialnego, spółki z większościowym udziałem jednostek samorządu terytorialnego, towarzystwa budownictwa społecznego lub podmioty ekonomii społecznej, w formie mieszkania treningowego albo mieszkania wspieranego, stanowiącego alternatywę dla pobytu w placówce zapewniającej całodobową opiekę.

Definicją „mieszkania wspomaganego” posługują się obecnie wszystkie regionalne Instytucje Zarządzające oraz liczne organizacje wraz z partnerami samorządowymi.

W zależności od źródła finansowania i rodzaju wsparcia, projekty zgłaszane są przez organizacje pozarządowe, mogą mieć na celu zwiększenia samodzielności osób niepełnosprawnych, np. w typie projektu - prowadzenie rehabilitacji w placówce (rehabilitacja ciągła). W projektach tego typu muszą zostać spełnione następujące warunki:

- projekt musi dotyczyć prowadzenia ciągłej rehabilitacji osób niepełnosprawnych w specjalistycznej placówce kierowanej przez Wnioskodawcę,
- Wnioskodawca musi dysponować zasobami lokalowymi niezbędnymi do prowadzenia placówki – musi być właścicielem obiektu lub najemcą obiektu lub biorącym do użytkowania obiekt, w którym działa placówka,
- Wnioskodawca musi dysponować zasobami kadrowymi i rzeczowymi niezbędnymi do prowadzenia placówki,
- placówka musi funkcjonować od co najmniej pół roku, licząc wstecz od daty ogłoszenia konkursu,
- usługi na rzecz osób niepełnosprawnych muszą być świadczone w placówce w sposób ciągły (tzn. co najmniej 5 dni w tygodniu, przez co najmniej 10 miesięcy w roku) – warunek badany jest dla okresu, w którym zaplanowana została realizacja projektu; warunek dotyczący świadczenia usług przez co najmniej 5 dni w tygodniu nie dotyczy placówek, w których prowadzone są wyłącznie treningi mieszkalnictwa (treningi samodzielności).

Beneficjent zazwyczaj nie ponosi kosztów udziału w projekcie. Projekt ma swoje – ściśle określone - ramy czasowe. W konkursach nie określa się osobnych warunków prowadzenia mieszkań wspomaganych i treningowych. Projekt opisuje funkcjonowanie placówki, w ramach której świadczone są różne formy wsparcia, w tym w postaci usamodzielniania w mieszkaniach wspomaganych/treningowych. Beneficjent nie jest poddany rygorom wynikającym z decyzji administracyjnych dotyczących przyznawania miejsca w mieszkaniu chronionym. Również nie jest brana pod uwagę kwestia dochodu Beneficjenta. Wnioskodawca musi posiadać zasób do prowadzenia tej formy wsparcia.

W mieszkaniach wspomaganych mieszkają głównie osoby z niepełnosprawnością intelektualną oraz chorobami psychicznymi.

W projektach tego rodzaju, jest również zaangażowany PFRON, który może finansować:

- koszty zatrudnienia kadry terapeutycznej prowadzącej zajęcia i treningi umiejętności z osobami niepełnosprawnymi,
- koszty pomocy terapeutycznych,
- niezbędne koszty administracyjne (kadra administracyjno-księgową lub zakup usług księgowych),
- koszty funkcjonowania placówki (media),
- drobne zakupy wyposażenia.

Powstające w ramach środków unijnych mieszkania wspomagane obejmują również inne osoby potrzebujące tego typu wsparcia. Ta propozycja jest kierowana do osób bezdomnych albo zagrożonych bezdomnością (np. toczy się względem nich sprawa o eksmisję za zadłużenie), schorowanych i starszych, samotnych ludzi, nie potrafiących samodzielnie gospodarować, także dla osób, opuszczających zakłady karne i klientów ośrodków pomocy społecznej, którzy są wspierani nie tylko finansowo, w postaci zasiłków.

Formy mieszkalnictwa wspomaganego są przeznaczone dla osób o różnym stopniu niesamodzielności (w tym osób w wieku podeszłym lub niepełnosprawnych), często z dostępem do dodatkowych usług pomocniczych takich jak opiekuńcze, pielęgniarstwo, wsparcie w zakupach, czy system przyzywowo-alarmowy. Do zadań państwa należy wsparcie osób niepełnosprawnych oraz ich rodzin. Życie osoby z niepełnosprawnością w środowisku rodzinnym ma wpływ na wiele obszarów codziennego funkcjonowania. Z inicjatywy Rady Ministrów w dniu 4 listopada 2016 r. została uchwalona ustawa o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”. Zgodnie z art. 12 wymienionej ustawy, Rada Ministrów została zobowiązana do przyjęcia do dnia 31 grudnia 2016 r. programu kompleksowego wsparcia dla rodzin „Za życiem”. Głównym celem Programu jest umożliwienie rzeczywistej i pełnej integracji społecznej osób niepełnosprawnych oraz wsparcie psychologiczne, społeczne, funkcjonalne i ekonomiczne ich rodzin. Jednym z celów szczegółowych realizowanego programu jest tworzenie i rozwój mieszkalnictwa chronionego oraz wspomaganego na rzecz osób niepełnosprawnych.

W ramach priorytetu IV wymienionego Programu, założono następujące działania:

4.5. Prowadzenie i zapewnienie miejsc w mieszkaniach na potrzeby mieszkalnictwa wspomaganego, w tym chronionego dla osób niepełnosprawnych. Celem działania jest: zwiększenie dostępności mieszkań chronionych dla rodzin z dzieckiem posiadającym zaświadczenie, o którym mowa w art. 4 ust. 3 ustawy z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”. Osoby do których skierowano wsparcie: rodziny z dzieckiem posiadającym zaświadczenie, o którym mowa w art. 4 ust. 3 ustawy z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”. Podmioty realizujące: gminy, jednostki pomocy społecznej, organizacje pożytku publicznego.

4.6. Tworzenie mieszkań chronionych i mieszkań wspomaganych dla osób niepełnosprawnych. Celem działania jest: wsparcie mieszkaniowe dla osób niepełnosprawnych ze znacznym stopniem niepełnosprawności lub stopniem umiarkowanym, w odniesieniu do których orzeczono chorobę psychiczną, upośledzenie umysłowe, całościowe zaburzenia

rozwojowe lub epilepsję, oraz niewidomych. Osoby do których skierowano wsparcie: osoby niepełnosprawne ze znacznym stopniem niepełnosprawności lub stopniem umiarkowanym, w odniesieniu do których orzeczono chorobę psychiczną, upośledzenie umysłowe, całościowe zaburzenia rozwojowe lub epilepsję, oraz niewidomych. Podmioty realizujące: samorządy powiatowe lub gminne, organizacje pozarządowe na zlecenie samorządu.

II. Podmioty uprawnione do tworzenia mieszkań chronionych.

Zgodnie z art. 53 ust.3 wymienionej ustawy o pomocy społecznej mieszkanie chronione może być prowadzone przez każdą **jednostkę organizacyjną pomocy społecznej** lub **organizację pożytku publicznego** i w zależności od celu udzielania wsparcia prowadzone jest jako mieszkanie chronione treningowe lub mieszkanie chronione wspierane.

Zgodnie z art. 17 pkt. 12 ww. ustawy o pomocy społecznej, do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy prowadzenie i zapewnienie miejsc w mieszkaniach chronionych. Dodatkowo, zgodnie z art. 19 pkt. 11 do zadań własnych powiatu należy m.in. prowadzenie mieszkań chronionych dla osób z terenu więcej niż jednej gminy.

Zgodnie z art.6 pkt. 5 wymienionej ustawy o pomocy społecznej **jednostka organizacyjna pomocy społecznej** to regionalny ośrodek polityki społecznej, powiatowe centrum pomocy rodzinie, ośrodek pomocy społecznej, centrum usług społecznych - w przypadku przekształcenia ośrodka pomocy społecznej w centrum usług społecznych na podstawie przepisów ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych (Dz. U. poz. 1818), dom pomocy społecznej, placówkę specjalistycznego poradnictwa, w tym rodzinnego, ośrodek wsparcia i ośrodek interwencji kryzysowej.

Art. 102 ust. 1 wymienionej ustawy stanowi, iż świadczenia z pomocy społecznej są udzielane na wniosek osoby zainteresowanej, jej przedstawiciela ustawowego albo innej osoby, za zgodą osoby zainteresowanej lub jej przedstawiciela ustawowego.

Skierowanie do mieszkania chronionego zgodnie z art. 106 st. 1 i 4 ww. ustawy o pomocy społecznej powinno nastąpić w drodze decyzji administracyjnej, której wydanie poprzedza przeprowadzenie rodzinnego wywiadu środowiskowego. Celem wywiadu jest potwierdzenie zasadności skierowania do mieszkania chronionego oraz zebranie stosownych dokumentów.

Zgodnie z art. 97 ust. 1 ww. ustawy „Opłatę za pobyt w ośrodkach wsparcia i mieszkaniach chronionych ustala podmiot kierujący w uzgodnieniu z osobą kierowaną, uwzględniając przyznany zakres usług. Osoby nie ponoszą opłat, jeżeli dochód osoby samotnie gospodarującej lub dochód na osobę w rodzinie nie przekracza kwoty kryterium dochodowego”.

Rada powiatu lub rada gminy powinna, w zakresie realizowania zadań własnych, ustalać szczegółowe zasady ponoszenia odpłatności za pobyt w mieszkaniach chronionych. Ustalenie to powinno zapaść w drodze uchwały.

Na mocy zapisu art. 25 ust. 1 i 4 wymienionej ustawy o pomocy społecznej, realizacja zadania z zakresu pomocy społecznej może być zlecona w ramach konkursu ofert na podstawie zapisów ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (ograniczając podmioty, które mogą startować w konkursie). Taka praktyka jest powszechnie stosowana przez jednostki samorządu terytorialnego i standardowo popierana w orzecznictwie sądów administracyjnych.

Organizacja pożytku publicznego - zgodnie z wymienioną ustawą o działalności pożytku publicznego i wolontariacie, może to być jednostką pozarządową, niebędącą jednostką sektora finansów publicznych w rozumieniu ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych lub przedsiębiorstwami, instytucjami badawczymi, bankami i spółkami prawa handlowego będącymi państwowymi lub samorządowymi osobami prawnymi, niedziałającą w celu osiągnięcia zysku. To osoby prawne lub jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej, którym odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną, w tym fundacje i stowarzyszenia, oprócz podmiotów działających w obrębie działalności politycznej.

Status organizacji pożytku publicznego jest nadawany na własny wniosek organizacji aspirującej, po sprawdzeniu jego formalnej i merytorycznej poprawności. Status ten może być odebrany wyłącznie na drodze sądowej.

III. Utworzenie i funkcjonowanie modelowego przykładu mieszkania chronionego i mieszkania wspomaganego.

Celem pobytu w mieszkaniu chronionym i wspomaganym dla osób kwalifikujących się do tego typu wsparcia, może być zatem zarówno usamodzielnienie osoby w nim mieszkającej, jak i uniknięcie umieszczeniu w placówce całodobowej opieki oraz umożliwienia dalszego przebywania w środowisku lokalnym. Ponadto ważnym celem jest proces zdrowienia. Zatem usługi świadczone w mieszkaniu chronionym i wspomaganym np. dla osób z zaburzeniami psychicznymi, poza ukierunkowaniem na usamodzielnienie czy poprawę jakości życia, powinny również uwzględniać poprawę (lub utrzymanie) obecnego stanu zdrowia, przy jednoczesnym uzyskaniu poczucia równego traktowania z resztą społeczeństwa.

Wypracowany model (na podstawie opracowanego modelu dla województwa małopolskiego) ma charakter uniwersalny i może być prowadzone przez jednostki organizacyjne pomocy społecznej i organizacje pożytku publicznego w oparciu o ustawę o pomocy społecznej, a także mieszkań wspomaganych organizowanych przez organizacje pozarządowe, podmioty ekonomii społecznej, kościoły i związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych, jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia, jednostki organizacyjne samorządu terytorialnego posiadające osobowość prawną, ochotnicze hufce pracy oraz przedsiębiorców. Mieszkania chronione lub wspomagane mogą być prowadzone w oparciu o środki własne samorządów lokalnych, budżety organizacji pozarządowych, środki europejskie, podział finansowania ww. podmiotów oraz inne dostępne źródła finansowania tego typu usług.

W przypadku współfinansowania mieszkań chronionych i wspomaganych ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego należy uwzględnić zasady wynikające z Wytycznych

w zakresie realizacji przedsięwzięć w obszarze włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa z wykorzystaniem środków Europejskiego Funduszu Społecznego i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz pozostałych wytycznych i dokumentów wskazanych w regulaminach ogłaszanych konkursów.

Biorąc pod uwagę funkcje oraz cele mieszkania chronionego lub wspomaganego należy wskazać, adresatów tej formy wsparcia, czas pobytu, oferowane usługi oraz kadre i jej kwalifikacje, które powinny być tożsame bez względu na to, czy mieszkanie prowadzone jest na gruncie ustawy o pomocy społecznej, czy jako inna forma wsparcia. Różnice pomiędzy tymi typami pojawiają się w kwestiach dotyczących organizacji mieszkania, procedury kwalifikacji osoby wnioskującej o pobyt w mieszkaniu do skorzystania z tej formy wsparcia oraz warunków lokalowych.

Organizacja mieszkania

1) Podmioty prowadzące.

W przypadku mieszkań chronionych prowadzonych na podstawie ustawy o pomocy społecznej, zgodnie z art. 53 ust. 3 ww. przepisu podmiotem prowadzącym mogą być:

- wszystkie jednostki organizacyjne pomocy społecznej określone w art. 6 pkt. 5 ustawy o pomocy społecznej, tj. m.in. ośrodek pomocy społecznej, powiatowe centrum pomocy rodzinie, dom pomocy społecznej, ośrodek interwencji kryzysowej,
- organizacje pożytku publicznego, o których mowa w ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

Mieszkania wspomagane nieprowadzone w oparciu o przepisy ustawy o pomocy społecznej, mogą realizować:

- organizacje pozarządowe,
- podmioty ekonomii społecznej,

- kościoły i związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych,
- jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia oraz jednostki organizacyjne jednostek samorządu terytorialnego posiadające osobowość prawną,
- przedsiębiorcy,
- ochotnicze hufce pracy.

2) Doświadczenie podmiotu prowadzącego.

Podmioty prowadzące mieszkania wspomagane (z wyłączeniem jednostek organizacyjnych pomocy społecznej oraz jednostek samorządu terytorialnego) powinny legitymować się doświadczeniem w działalności na rzecz grupy beneficjentów, dla której przeznaczone jest tego typu wsparcie. Wskazane jest, aby działalność zapisana w dokumentach regulujących funkcjonowanie podmiotu prowadzącego mieszkanie obejmowała zakres wsparcia osób ze względu na powód wsparcia (np. przewlekła choroba psychiczna czy też niepełnosprawność intelektualna czy inne). Podmiot prowadzący powinien wykazać się doświadczeniem w pracy z osobami, na ich rzecz m.in. poprzez uprzednią realizację różnego rodzaju przedsięwzięć realizowanych w ramach własnych zasobów lub prowadzonych na zlecenie organów administracji publicznej.

3) Regulamin mieszkania.

Mieszkania wspomagane i mieszkania chronione powinny działać na podstawie regulaminu przyjętego przez podmiot prowadzący mieszkanie. Regulamin powinien zawierać w szczególności: nazwę podmiotu prowadzącego oraz adres mieszkania, zasady formalno-prawne dotyczące przyjmowania mieszkańców, cele funkcjonowania mieszkania, organizację wewnętrzną mieszkania, prawa i obowiązki mieszkańców, szczegółowe zasady odpłatności.

W przypadku mieszkań chronionych prowadzonych na gruncie ustawy o pomocy społecznej, zgodnie z art. 97 ust. 1 ww. ustawy, opłatę za pobyt w mieszkaniu ustala podmiot kierujący w uzgodnieniu z osobą kierowaną, uwzględniając przyznany zakres usług. Osoby nie ponoszą opłat, jeżeli dochód osoby samotnie gospodarującej lub dochód na osobę w rodzinie nie przekracza kwoty kryterium dochodowego określonego w art. 8 ustawy o pomocy społecznej (wraz z obowiązującymi weryfikacjami). Szczegółowe zasady odpłatności za pobyt w mieszkaniu chronionym ustala w drodze uchwały organ jednostki samorządu terytorialnego prowadzącego lub zlecającego prowadzenie danego mieszkania.

W przypadku mieszkań wspomaganych szczegółowe zasady odpłatności powinny być ustalone przez organ prowadzący mieszkanie i wpisane do regulaminu mieszkania. Wysokość odpłatności powinna być ustalana w odniesieniu do średniego miesięcznego kosztu utrzymania mieszkania w przeliczeniu na jednego mieszkańca. Odpłatność za pobyt w mieszkaniu wspomaganim ustala się, w uzgodnieniu z osobą lub rodziną, której przyznano pobyt w mieszkaniu wspomaganim, uwzględniając sytuację zdrowotną, bytową i materialną. Średnia odpłatność wynosi około 25% kosztów utrzymania mieszkania w przeliczeniu na jedną osobę, a jednocześnie nie powinna przekraczać 40% dochodu mieszkańca.

Adresaci wsparcia w postaci mieszkania chronionego/wspomaganego.

Osoba pełnoletnia, która ze względu na trudną sytuację życiową, wiek, niepełnosprawność lub chorobę potrzebująca wsparcia w funkcjonowaniu w codziennym życiu, ale nie wymagająca usług w zakresie świadczonym przez jednostkę całodobowej opieki, w szczególności osoba z zaburzeniami psychicznymi, osoba opuszczającej pieczę zastępczą, młodzieżowy ośrodek wychowawczy, zakład dla nieletnich, a także cudzoziemiec, który uzyskał status uchodźcy.

Do mieszkań chronionych i wspomaganych, biorąc pod uwagę rodzaj i zakres świadczonego wsparcia, a w szczególności cele, jakie stawia się wobec osób tam trafiających, powinny być kierowane przede wszystkim:

- osoby pozostające w stałym leczeniu,
- osoby posiadające sprawność psychomotoryczną umożliwiającą samodzielnie poruszanie się zarówno w mieszkaniu, jak i posiadające orientację i umiejętność poruszania się w terenie lub mające możliwość wyuczenia się poruszania na samodzielnych trasach,
- osoby niewymagające stałej, całodobowej opieki innych osób,
- osoby mające przynajmniej częściowy wgląd w chorobę i własne działania, pozytywnie nastawione do leczenia (w tym: farmakologicznego) i procesu rehabilitacji psychospołecznej,
- osoby posiadające możliwości i motywację do podjęcia prób i procesu usamodzielnienia, wypełniania ról społecznych oraz podtrzymywania proponowanego, adekwatnego do potrzeb procesu terapii i farmakoterapii,
- osoby znajdujące się w stabilnym stanie zdrowia, współpracujące ze specjalistą w zakresie leczenia.

Adresatami tej formy pomocy nie powinny być:

- osoby z głębokimi zaburzeniami osobowości,
- osoby uzależnione od alkoholu lub innych substancji psychoaktywnych,
- osoby z zaburzeniami psychicznymi spowodowanymi używaniem środków psychoaktywnych,
- osoby z ostrymi zaburzeniami psychotycznymi,
- osoby, które negują chorobę i odmawiają leczenia (farmakologicznego, terapii, konsultacji psychiatrycznych),
- osoby, które przebywały w mieszkaniach chronionych/wspomaganych, lecz proces usamodzielnienia, aktywizacji i rehabilitacji psychospołecznej nie przyniósł oczekiwanych rezultatów z przyczyn bezsprzecznie zależnych od tych osób,
- osoby z wysokim poziomem agresji lub autoagresji, osoby z osobowością dys socjalną,

- osoby z wysokim zagrożeniem tendencjami samobójczymi.

Ze względu na kryterium miejsca, skąd dana osoba trafia do mieszkania chronionego lub wspomagane, wyróżniamy następujących adresatów:

- osoby rekrutujące się ze środowiska lokalnego, dla których powodem udzielenia wsparcia może być m.in.: trudna sytuacja w środowisku domowym uniemożliwiająca zdrowienie, a przebywanie w domu powoduje, że leczenie jest nieskuteczne, nadopiekuńczość ze strony członków rodziny, zagrożenie bezdomnością,
- mieszkańcy domów pomocy społecznej, których stan zdrowia wskazuje na możliwość samodzielnego funkcjonowania,
- pacjenci szpitali psychiatrycznych kierowani do mieszkania chronionego czy wspomagane bezpośrednio po zakończeniu hospitalizacji.

Biorąc pod uwagę adresatów tego typu wsparcia, zapisy ustawy o pomocy społecznej oraz zapisy „Wytucznych w zakresie realizacji przedsięwzięć w obszarze włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa z wykorzystaniem środków Europejskiego Funduszu Społecznego i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego” można określić następujące typy mieszkań chronionych i wspomaganych:

- mieszkanie (dom) skupiające się na pomocy środowiskowej – adresowane do osób rekrutujących się ze środowiska lokalnego, stanowiące jeden z elementów wsparcia środowiskowego obok np. środowiskowych domów samopomocy, warsztatów terapii zajęciowej (odpowiadające mieszkaniu chronionemu i wspomagane o charakterze treningowym),
- mieszkanie (dom) zastępujące przede wszystkim pobyt w domu pomocy społecznej (zgodnie z ideą deinstytucjonalizacji usług) – adresowane głównie do mieszkańców domów pomocy społecznej przeznaczonych dla osób z zaburzeniami psychicznymi (odpowiadające mieszkaniu chronionemu i wspomagane o charakterze treningowym),

- mieszkanie (dom) skupiające się na procesie leczniczym – mające na celu przede wszystkim wsparcie w leczeniu, zaś partnerem takiego mieszkania powinien być zespół leczenia środowiskowego lub inna forma wsparcia w leczeniu o charakterze środowiskowym (odpowiadające mieszkaniu chronionemu i wspomaganemu o charakterze treningowym),
- mieszkanie (dom), stanowiące alternatywę dla pobytu w placówce zapewniającej całodobową opiekę – m.in. w przypadku potrzeby opieki w zastępstwie za opiekunów faktycznych (odpowiadające mieszkaniu chronionemu i wspomaganemu o charakterze wspieranym).

W mieszkaniu wspomaganym/chronionym mieszkać mogą wyłącznie osoby pełnoletnie. Wskazane jest również, aby w pierwszej kolejności do mieszkania trafiały osoby, które są objęte pomocą w ramach systemu wsparcia środowiskowego lub instytucjonalnego, tj.:

- uczestnicy środowiskowych domów samopomocy,
- uczestnicy warsztatów terapii zajęciowej,
- osoby objęte pomocą w formie specjalistycznych usług opiekuńczych,
- uczestnicy klubów i centrów integracji społecznej,
- mieszkańcy domów pomocy społecznej,
- osoby zatrudnione w zakładach aktywności zawodowej.

Wyżej wymienione osoby stanowią priorytetową grupę adresatów mieszkania wspomaganego/chronionego, mając na uwadze w szczególności zakres świadczonego wsparcia w mieszkaniu. Wskazane jest, aby przed udostępnieniem miejsca w mieszkaniu wspomaganym lub chronionym dobrze poznać kandydata oraz zdiagnozować jego kompetencje i umiejętność respektowania norm. W przypadku, gdy do mieszkania kierowane są osoby będące adresatami ww. usług istnieje większe prawdopodobieństwo dokonania prawidłowej kwalifikacji oraz osiągnięcia zamierzonych efektów.

Wskazane powyżej typy mieszkań chronionych i wspomaganych nie warunkują konieczności tworzenia mieszkań w oparciu tylko o jeden typ. Nie ma żadnych przeciwwskazań ku temu, aby w jednym mieszkaniu przebywały osoby wywodzące się z różnych środowisk, pod warunkiem dokonania odpowiedniej kwalifikacji osób, przewidywanych do objęcia pomocą w tej formie.

Natomiast mieszkanie powinno być profilowane i przeznaczone tylko i wyłącznie dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Równocześnie nie ma konieczności profilowania mieszkań pod kątem rodzajów schorzeń zaliczających się do grupy chorób psychicznych. Kwestie te należy zostawić do dyspozycji podmiotu prowadzącego mieszkanie.

Kryteria kwalifikacji kandydatów do mieszkań wspomaganych/chronionych.

1) Mieszkanie chronione prowadzone na gruncie ustawy o pomocy społecznej.

Istotną kwestią w zakresie doboru osób do zamieszkania w mieszkaniu chronionym jest dokonanie odpowiedniej kwalifikacji. Fundamentalną sprawą jest konieczność uczestnictwa przedstawicieli podmiotów prowadzących mieszkania chronione w etapie rekrutacji i możliwość wyrażenia przez nich opinii co do możliwości przyjęcia danej osoby do mieszkania chronionego. Wydanie decyzji administracyjnej musi zostać poprzedzone rzetelną diagnozą w zakresie predyspozycji zdrowotnych i środowiskowych oraz pod kątem możliwości wspólnego zamieszkania z innymi osobami, które już mieszkają lub już zostały zakwalifikowane do zamieszkania w mieszkaniu chronionym.

Do mieszkania chronionego przyjmowane są osoby na podstawie:

- wniosku o przyznanie pomocy w formie pobytu w mieszkaniu chronionym,
- wywiadu środowiskowego przeprowadzonego przez pracownika socjalnego właściwej jednostki organizacyjnej pomocy społecznej w miejscu zamieszkania lub miejscu pobytu osoby ubiegającej się o skierowanie do mieszkania chronionego,

- zaświadczenia lekarskiego wydanego przez lekarza psychiatrę, o występujących zaburzeniach psychicznych oraz opinii psychologa o osobie przyjmowanej,
- w sytuacji, gdy mieszkanie chronione prowadzone jest na zlecenie jednostki samorządu terytorialnego przez organizację pożytku publicznego, osobę przyjmuje się do mieszkania także na podstawie opinii organizacji prowadzącej mieszkanie. Opinia powinna być sporządzona pod kątem możliwości realizacji celów, mając na uwadze występujące u danej osoby schorzenia oraz pod kątem możliwości funkcjonowania danej osoby w placówce w stosunku do innych współmieszkańców,
- w sytuacji, gdy mieszkanie prowadzone jest przez dom pomocy społecznej, a osoba starająca się o przyznanie pobytu w mieszkaniu chronionym nie jest mieszkańcem tego domu, osobę przyjmuje się na podstawie opinii domu. Opinia powinna być sporządzona według analogicznych kryteriów jak w powyższym punkcie,
- uzgodnień zawartych pomiędzy pracownikiem socjalnym jednostki organizacyjnej pomocy społecznej prowadzącej mieszkanie chronione a osobą ubiegającą się o wsparcie w mieszkaniu chronionym lub jej przedstawicielem ustawowym, które mają formę pisemną i określają: cel pobytu, okres pobytu, rodzaj i zakres świadczonego wsparcia, odpłatność osoby korzystającej ze wsparcia, sposób zgłaszania planowanej nieobecności w mieszkaniu chronionym, zasady i sposób realizacji programu (planu) usamodzielnienia mieszkańca lub programu wspierania mieszkańca.

Przyznanie pomocy następuje w drodze decyzji administracyjnej wydawanej przez właściwy organ jednostki samorządu terytorialnego lub osobę upoważnioną w oparciu o przepisy ustawy o pomocy społecznej. Korzystanie ze wsparcia w mieszkaniu chronionym prowadzonym przez organizację pożytku publicznego, niedziałające na zlecenie odbywa się na podstawie umowy cywilnoprawnej zawartej z osobą korzystającą z pobytu w mieszkaniu chronionym lub jej przedstawicielem ustawowym.

W ramach procesu kwalifikacji osób do pobytu w mieszkaniu chronionym należy wyróżnić następujące etapy:

- wstępna rozmowa z przedstawicielem podmiotu prowadzącego mieszkanie chronione prezentująca osobie ubiegającej się o przyznanie wsparcia w mieszkaniu chronionym cele oraz zasady funkcjonowania mieszkania chronionego,
- ocena funkcjonowania społecznego dokonana przez pracownika socjalnego właściwej jednostki organizacyjnej pomocy społecznej, sporządzona przy współudziale przedstawiciela podmiotu prowadzącego mieszkanie,
- ocena funkcjonowania dokonana przez lekarza psychiatrę lub psychologa określająca stopień sprawności psychofizycznej,
- dokonanie uzgodnień pomiędzy pracownikiem socjalnym podmiotu prowadzącego mieszkanie a osobą kierowaną do mieszkania chronionego przy współudziale opiekuna mieszkania chronionego,
- wydanie decyzji administracyjnej lub podpisanie umowy cywilnoprawnej w zależności od sposobu organizacji mieszkania chronionego.

2) Mieszkanie wspomagane (nieprowadzone na gruncie ustawy o pomocy społecznej)

W przypadku mieszkania wspomagane, nieprowadzonego na gruncie ustawy o pomocy społecznej przyznanie uprawnienia do pobytu nie następuje w drodze decyzji administracyjnej. W związku z powyższym decyzję o zakwalifikowaniu kandydata do pobytu w mieszkaniu wspomagany powinien podjąć podmiot je prowadzący. Wskazane jest, aby korzystanie z pobytu w mieszkaniu wspomagany odbywało się po podpisaniu umowy cywilnoprawnej zawartej pomiędzy podmiotem prowadzącym mieszkanie a osobą korzystającą z pobytu w mieszkaniu lub jej przedstawicielem ustawowym.

Do mieszkania wspomaganego kieruje się osoby na podstawie:

- wniosku o przyznanie pomocy w formie pobytu w mieszkaniu wspomaganym dla osób chorujących psychicznie,
- zaświadczenia lekarskiego wydanego przez lekarza prowadzącego, w tym lekarza rodzinnego, a także lekarza psychiatrę, o występujących zaburzeniach psychicznych oraz opinii psychologa o osobie przyjmowanej. W przypadku niepełnosprawności sprzężonych i występowania chorób współistniejących osobę do mieszkania kieruje się także na podstawie opinii wydanej przez lekarza specjalistę,
- uzgodnień zawartych w formie pisemnej pomiędzy przedstawicielem podmiotu prowadzącego mieszkanie wspomagane, a osobą ubiegającą się o wsparcie w mieszkaniu wspomaganym lub jej przedstawicielem ustawowym. Uzgodnienia powinny zostać sporządzone analogicznie jak w przypadku mieszkań chronionych prowadzonych na gruncie ustawy o pomocy społecznej, czyli powinny określać: cel pobytu, okres pobytu, rodzaj i zakres świadczonego wsparcia, odpłatność osoby korzystającej ze wsparcia, sposób zgłaszania planowanej nieobecności w mieszkaniu wspomaganym, zasady i sposób realizacji programu (planu) usamodzielnienia mieszkańca lub programu wspierania mieszkańca.

W ramach procesu kwalifikacji danej osoby do pobytu w mieszkaniu wspomaganym wyróżnia się następujące etapy:

- wstępna rozmowa z opiekunem mieszkania prezentująca osobie ubiegającej się o przyznanie wsparcia w mieszkaniu wspomaganym cele oraz zasady funkcjonowania mieszkania wspomaganego,
- ocena funkcjonowania społecznego dokonana przez przedstawiciela mieszkania, sporządzona przy współudziale pracownika socjalnego ośrodka pomocy społecznej

(w przypadku gdy osoba ubiegająca się o pobyt w mieszkaniu wspomaganym objęta jest świadczeniami z pomocy społecznej),

- ocena funkcjonowania dokonana przez lekarza prowadzącego, lekarza psychiatrę lub psychologa określająca stopień sprawności psychofizycznej,
- dokonanie uzgodnień pomiędzy przedstawicielem podmiotu prowadzącego mieszkanie wspomagane, opiekunem mieszkania, a osobą kierowaną do mieszkania wspomaganego, przy ewentualnym udziale pracownika socjalnego ośrodka pomocy społecznej,
- podpisanie umowy cywilnoprawnej/kontraktu socjalnego.

Pobyt w mieszkaniu

Okres, przez jaki osoby mogą korzystać z mieszkania chronionego/wspomaganego, uwarunkowany jest zakładanymi, indywidualnymi celami pobytu. Co do zasady, pobyt w mieszkaniu chronionym i wspomaganym dla osób z zaburzeniami psychicznymi powinien być określony w czasie (w mieszkaniu wspomaganym treningowym jest to wręcz wymagane). Jednakże ze względu na różnorodność sytuacji kandydatów niewskazane jest określanie maksymalnego czasu pobytu.

Pierwsza faza korzystania osoby potrzebującej wsparcia z mieszkania chronionego i wspomaganego powinna mieć charakter pobytu próbnego, trwającego nie dłużej niż 3 miesiące. Po zakończeniu okresu próbnego powinna być dokonana ocena sytuacji osoby korzystającej ze wsparcia w mieszkaniu. W przypadku mieszkania chronionego prowadzonego w oparciu o przepisy ustawy o pomocy społecznej oceny dokonują wspólnie pracownik socjalny właściwej jednostki organizacyjnej pomocy społecznej, osoba korzystająca ze wsparcia w mieszkaniu chronionym i osoba odpowiadająca za realizację programu (planu) usamodzielnienia/wspierania wyznaczona przez podmiot prowadzący mieszkanie chronione. W przypadku pozostałych mieszkań nie ma obowiązku uczestniczenia w ocenie pracownika socjalnego, natomiast jest wskazany jego udział.

W przypadku sporządzenia pozytywnej oceny, następuje przedłużenie pobytu w mieszkaniu. Kolejnych ocen realizacji programu (planu) dokonuje się nie rzadziej niż raz na 3 miesiące. W zależności od dokonanej oceny zmianie ulec może zakres oraz rodzaj świadczonego wsparcia.

W szczególnych przypadkach pobyt w mieszkaniu wspomaganym/chronionym może być przyznany na czas nieokreślony. Możliwe jest to w sytuacjach, gdy z realizacji programu (planu) usamodzielnienia wynika, że dana osoba nie rokuje możliwości samodzielnego zamieszkania, np. ze względu na wiek, czy sytuację materialną lub rodzinną, natomiast mieszkaniowiec funkcjonuje pozytywnie w ramach aktualnie świadczonego wsparcia. Brak realizacji programu (planu) usamodzielnienia/wspierania lub nieprzestrzeganie regulaminu mieszkania chronionego/wspomagane może stanowić podstawę do skreślenia osoby z listy mieszkańców.

Lokalizacja mieszkania.

Biorąc pod uwagę fakt, że jeden z głównych celów realizowanych w mieszkaniach chronionych i wspomaganym jest integracja osób ze środowiskiem oraz stworzenie warunków zbliżonych do warunków, w jakich funkcjonują osoby zdrowe, wskazane jest, aby mieszkanie to było zlokalizowane samodzielnie w środowisku lokalnym. Mieszkania mogą być ulokowane zarówno w zabudowie jednorodzinnej, jak i wielorodzinnej. W przypadku mieszkań tworzonych przez domy pomocy społecznej na potrzeby ich mieszkańców możliwe jest, aby mieszkanie było ulokowane w niezbyt znacznej odległości od domu pomocy społecznej, jednakże poza jego terenem. Z jednej strony rozwiązanie takie umożliwi pełniejsze korzystanie z zasobów domu pomocy społecznej, a z drugiej – pozwoli na życie w integracji ze społecznością lokalną.

Pożądane warunki lokalowe

Podmiot prowadzący mieszkanie wspomagane dla osób kwalifikujących się do typu wsparcia, musi dysponować lokalem, posiadającym uregulowaną sytuację prawną (np. umowę

najmu, umowę użyczenia, umowę dzierżawy lub prawo własności) gwarantującym bezpieczeństwo osób korzystających. Mieszkanie chronione prowadzone na podstawie ustawy o pomocy społecznej musi spełniać minimalne standardy określone w rozporządzeniu w sprawie mieszkań chronionych. Jednakże, mając na uwadze cel pobytu w mieszkaniu wspomaganym/chronionym, wskazane jest rozszerzenie wymaganych standardów.

Rekomendowane warunki lokalowe przedstawiają się następująco:

- mieszkanie znajduje się w budynku zapewniającym spokój i bezpieczeństwo mieszkańcom,
- w mieszkaniu znajduje się (obok innych pomieszczeń) co najmniej jeden pokój jednoosobowy,
- mieszkanie posiada bezpośrednie oświetlenie światłem dziennym co najmniej w przypadku pomieszczeń mieszkalnych,
- pokoje w mieszkaniu są przeznaczone dla nie więcej niż dwóch osób,
- w pokoju mieszkalnym, dla każdej osoby znajdują się co najmniej: łóżko lub tapczan z pościelą, szafka nocna, szafa ubraniowa, krzesło lub fotel, stolik,
- w mieszkaniu znajduje się pokój dzienny oraz przestrzeń komunikacji wewnętrznej,
- w mieszkaniu znajduje się łazienka, w której znajduje się wanna lub natrysk, umywalka, i miska ustępowa lub wydzielony ustęp (wyposażony w umywalkę),
- w mieszkaniu znajduje się kuchnia lub aneks kuchenny wyposażony co najmniej w zlewozmywak, chłodziarkę, czajnik oraz urządzenie umożliwiające przygotowanie ciepłych posiłków np. kuchenkę oraz sprzęty i naczynia niezbędne do przygotowywania i spożywania posiłków, meble,
- w mieszkaniu znajduje się pralka automatyczna, telewizor,
- w mieszkaniu istnieje możliwość korzystania z komputera z dostępem do internetu,
- na wyposażeniu mieszkania znajduje się telefon,
- minimalna powierzchnia użytkowa na jedną osobę jest równa lub wyższa niż 12 m²,

- w przypadku, gdy mieszkańcem jest osoba (osoby) niepełnosprawne ruchowo wszystkie pomieszczenia powinny być pozbawione barier architektonicznych i dostępne dla tych osób z zewnątrz,
- w razie możliwości wskazane jest wyodrębnienie w mieszkaniu dodatkowego pomieszczenia np. do rozmów indywidualnych z mieszkańcami, okresowych dyżurów opiekuna mieszkania, wizyt psychologa itp.

Rekomenduje się, aby maksymalna liczba mieszkańców (w każdym typie mieszkania wspomaganego i chronionego) nie przekraczała pięciu osób. Mieszkania mogą mieć charakter koedukacyjny, jednakże w jednym pokoju wieloosobowym nie powinny mieszkać osoby różnej płci, z wyjątkiem rodzin.

Usługi realizowane w mieszkaniu.

Rodzaj oraz zakres usług świadczonych w mieszkaniu wspomaganym/chronionym powinien być dostosowany do indywidualnych potrzeb mieszkańców, z uwzględnieniem zapisów zawartych w ustawie o pomocy społecznej (jeśli dotyczy), uzgodnieniach oraz w indywidualnym programie (planie) samodzielnienia/wspierania. W mieszkaniu chronionym/wspomagany dla osób z zaburzeniami psychicznymi (obok usług bytowych w postaci miejsca całonocnego pobytu) powinny być realizowane następujące usługi:

- a) Praca socjalna – usługa o charakterze obligatoryjnym skierowana na wzmocnienie lub odzyskiwanie zdolności do funkcjonowania osoby w społeczeństwie.
- b) Poradnictwo specjalistyczne, w szczególności psychologiczne i prawne. Poradnictwo prawne realizowane jest poprzez udzielanie informacji o obowiązujących przepisach prawa. Poradnictwo psychologiczne realizowane jest poprzez procesy diagnozowania, profilaktyki i terapii. Poradnictwo powinno być nakierowane na umożliwienie samodzielnego rozwiązania problemu lub wskazanie konkretnego rozwiązania i wytycznych do jego zrealizowania.
- c) Nauka lub podtrzymanie posiadanego poziomu sprawności w zakresie samoobsługi, samodzielności życiowej, rozwijania kontaktów społecznych oraz pełnienia ról społecznych,

pomoc w wykonywaniu czynności niezbędnych w życiu codziennym, realizacji kontaktów społecznych, zagospodarowania czasu wolnego, z wykorzystaniem usług dostępnych w środowisku lokalnym, które mogą być realizowane poprzez:

- pomoc w przemieszczaniu się,
- trening umiejętności praktycznych, którego celem jest nabywanie, rozwijanie lub wzmocnianie samodzielności w zakresie doskonalenia podstawowych czynności dnia codziennego (np. pranie, suszenie odzieży, sprzątanie, korzystanie z urządzeń elektrycznych, robienie zakupów),
- trening higieny, którego celem jest nabywanie, rozwijanie lub wzmocnianie działań w zakresie utrzymania higieny ciała oraz estetycznego wyglądu zewnętrznego,
- trening kulinarny, którego celem jest nabywanie, rozwijanie lub wzmocnianie umiejętności niezbędnych do życia, jak nauka gotowania, przechowywania żywności itp.,
- trening finansowy, którego celem jest rozwijanie umiejętności planowania i wydatkowania dostępnych środków finansowych,
- trening umiejętności spędzania czasu wolnego (efektywnego zarządzania czasem) realizowany poprzez rozwijanie zainteresowań literaturą, audycjami radiowymi, telewizyjnymi, internetem, udział w spotkaniach towarzyskich i kulturalnych, wspólne wyjścia do kina i teatru,
- trening interpersonalny, którego celem jest nauka rozwiązywania konfliktów i problemów osobistych, ćwiczenie i nauka zachowań w określonych sytuacjach, rozwój umiejętności społecznych,
- nauka, rozwijanie (lub utrwalanie) umiejętności w zakresie poszukiwania pracy,
- pomoc w załatwianiu spraw urzędowych, osobistych (w tym treningi), utrzymywaniu więzi z rodziną i uczestnictwie w życiu społeczności lokalnej.

d) Pomoc w ubieganiu się o uzyskanie mieszkania – działanie adresowane do osób, które objawiają możliwość samodzielnego funkcjonowania.

Usługi pracy socjalnej oraz poradnictwa dla poszczególnych mieszkańców powinny być świadczone łącznie nie rzadziej raz na tydzień w wymiarze co najmniej 4 godzin. Pozostałe usługi powinny być świadczone w zależności od potrzeb, w wymiarze wynikającym z celów planowanych do osiągnięcia.

Kadra oraz jej kwalifikacje.

Główną osobą odpowiedzialną za realizację programu (planu) usamodzielnienia, wspierania mieszkańca jest opiekun mieszkania, mogący również pełnić funkcję terapeuty. Jego działalność powinna mieć charakter koordynujący, a do jego zadań powinien należeć w szczególności:

- nadzór nad organizacją mieszkania – podejmowanie działań o charakterze administracyjnym związanych z bezpośrednim zarządzaniem mieszkaniem, w tym także sprawowanie opieki nad właściwym użytkowaniem mieszkania przez jego mieszkańców,
- bieżące monitorowanie zdrowia psychicznego mieszkańców i reagowanie w sytuacji pogorszenia się stanu zdrowia czy zaprzestania zażywania leków,
- współpraca i wspieranie mieszkańców w rozwiązywaniu ich problemów, w szczególności udzielanie pomocy i wskazywanie sposobów załatwiania bieżących spraw codziennych, osobistych i urzędowych,
- uczestnictwo i koordynacja w realizacji usług świadczonych w mieszkaniu,
- wspieranie i kontrola mieszkańca w realizacji programu (planu) usamodzielnienia lub programu wsparcia oraz dokonywanie oceny sytuacji mieszkańca warunkującej zakres i rodzaj świadczonego wsparcia,
- współpraca z rodzinami mieszkańców,
- pomoc w rozwiązywaniu konfliktów pomiędzy mieszkańcami – rola mediatora,
- kontrola przestrzegania praw i obowiązków przez mieszkańców.

Opiekun mieszkania powinien spełniać następujące wymagania:

- posiadać wykształcenie co najmniej średnie,
- posiadać kwalifikacje w zakresie mającym zastosowanie przy świadczeniu usług w mieszkaniu wspomagany/chronionym, preferowane są osoby wykonujące zawód np.: psychologa, pedagoga, pracownika socjalnego, pielęgniarki, terapeuty środowiskowego czy zajęciowego, asystenta osoby niepełnosprawnej,
- posiadać co najmniej dwuletni staż pracy z osobami z zaburzeniami psychicznymi, jeżeli takie osoby korzystają z tego wsparcia. Do stażu pracy poza zatrudnieniem na podstawie umowy o pracę zalicza się wykonywanie usług w oparciu o umowy cywilnoprawne, odbyte staże, praktyki oraz wolontariat.

Opiekun mieszkania powinien być zatrudniony w wymiarze nie niższym niż cztery godziny dziennie, na podstawie umowy o pracę lub umowy cywilnoprawnej.

Rekomenduje się również, aby w mieszkaniu wspomagany/chronionym ponadto był zatrudniony na podstawie umowy o pracę lub umowy cywilnoprawnej pracownik socjalny. Wymiar jego pracy powinien być zależny od indywidualnych potrzeb mieszkańców. Praca socjalna powinna być świadczona przez osobę spełniającą kryteria określone w ustawie o pomocy społecznej. Ponadto wymagany jest co najmniej półroczny staż w pracy z osobami z zaburzeniami psychicznymi. Do stażu poza zatrudnieniem na podstawie umowy o pracę zalicza się wykonywanie usług w oparciu o umowy cywilnoprawne, odbyte staże, praktyki oraz wolontariat. W przypadku braku możliwości zatrudnienia własnego pracownika socjalnego dopuszcza się możliwość korzystania z pomocy pracownika socjalnego zatrudnionego w ośrodku pomocy społecznej, po odpowiednich uzgodnieniach. Wskazane jest również zapewnienie mieszkańcom kontaktu z psychologiem. Usługi psychologiczne powinna świadczyć osoba spełniająca przesłanki określone w ustawie o zawodzie psychologa oraz samorządzie zawodowym psychologów. Mieszkaniec powinien mieć dostęp do psychologa nie rzadziej niż raz na miesiąc w wymiarze 2 godzin. Zapewnienie opiekunowi mieszkania regularnego dostępu do

wsparcia superwizyjnego lub psychologicznego ma znaczenie dla jakości usług świadczonych w formie mieszkania chronionego i wspomaganego. W mieszkaniu mogą być również zatrudnione, odpowiednio do potrzeb, inne osoby posiadające specjalistyczne kwalifikacje zawodowe, które będą odpowiadały rodzajowi i zakresowi usług świadczonych w mieszkaniu. Do świadczenia usług w mieszkaniu wspomaganym i chronionym mogą być zatrudnieni stażyści lub wolontariusze.

IV. Możliwości pozyskania środków na otwarcie i prowadzenie mieszkań chronionych i wspomaganych.

5 marca 2021 roku weszły w życie przepisy ustawy z dnia 10 grudnia 2020 r. o zmianie niektórych ustaw wspierających rozwój mieszkalnictwa (Dz.U. z 2021 r. poz.11) wprowadzające zmiany w ustawie z dnia 8 grudnia 2006 r. o finansowym wsparciu tworzenia lokali mieszkalnych na wynajem, mieszkań chronionych, noclegowni, schronisk dla bezdomnych, ogrzewalni i tymczasowych pomieszczeń.

Najistotniejsze wprowadzane zmiany to zwiększenie wysokości finansowego wsparcia dla następujących rodzajów przedsięwzięć:

- z 35 proc. do 50 proc. na przedsięwzięcie polegające na zakupie lokalu mieszkalnego, budynku mieszkalnego albo udziału we współwłasności budynku mieszkalnego, zakupie lokalu mieszkalnego, budynku mieszkalnego albo udziału we współwłasności budynku mieszkalnego, połączonym z remontem tych lokali lub budynku mieszkalnego, w wyniku którego powstaną lokale mieszkalne zwiększające mieszkaniowy zasób gminy/mieszkania chronione,

- z 35 proc./45 proc. do 80 proc. na przedsięwzięcie polegające na budowie budynku, remoncie lub przebudowie budynku niemieszkalnego, przeznaczonego na pobyt ludzi, remoncie lub przebudowie budynku mieszkalnego albo części takiego budynku, jeżeli ten remont lub ta przebudowa nie dotyczy lokalu mieszkalnego zajmowanego przez lokatora na podstawie

obowiązującej umowy najmu, zmianie sposobu użytkowania budynku lub jego części wymagającej dokonania remontu lub przebudowy, w wyniku którego powstaną lub zostaną zmodernizowane lokale mieszkalne zwiększające mieszkaniowy zasób gminy/mieszkania chronione

Komisja Europejska przedstawiła w marcu 2021 r. strategię na rzecz praw osób z niepełnosprawnościami na lata 2021-2030, aby zapewnić im pełne uczestnictwo w życiu społecznym na równi z innymi osobami w UE i poza nią zgodnie z Traktatem o funkcjonowaniu Unii Europejskiej i Kartą Praw Podstawowych Unii Europejskiej, które z równości i niedyskryminacji czynią podstawę polityk UE. Osoby z niepełnosprawnościami mają prawo uczestniczyć we wszystkich dziedzinach życia na tych samych zasadach co inni. Pomimo postępów, jakich dokonano w ostatnich dekadach w dostępie do opieki zdrowotnej, edukacji, zatrudnienia i rekreacji, a także w umożliwianiu udziału w życiu politycznym, wciąż obecnych jest wiele przeszkód.

Poprawa w zakresie równego uczestnictwa i niedyskryminacji.

Strategia rozpisana na dziesięć lat zakłada kluczowe inicjatywy poświęcone m.in. zagadnieniu dotyczącemu niezależnego życia i autonomii: osoby z niepełnosprawnościami mają prawo żyć niezależnie i decydować, gdzie i kim mieszkają. Aby wspierać niezależne życie i włączenie społeczne, Komisja opracuje wytyczne i rozpocznie inicjatywę w celu poprawy usług społecznych świadczonych na rzecz osób z niepełnosprawnościami.

V. Zasady funkcjonowania mieszkańców w mieszkaniach chronionych i wspomaganych.

Zasady funkcjonowania mieszkańców w mieszkaniach chronionych i wspomaganych powinien określać Regulamin Organizacyjny przyjęty zarządzeniem kierownika ośrodka pomocy społecznej lub organizacji pożytku publicznego, prowadzącego mieszkanie. Dokument powinien zawierać: podstawy prawne funkcjonowania mieszkania chronionego/wspomagane. Postanowienia regulaminu powinny również określać: zasady funkcjonowania mieszkania

chronionego, wymagania dotyczące mieszkańców, okres pobytu w mieszkaniu, osoby lub organy sprawujące nadzór, liczbę osób w mieszkaniu, uprawnienia osób sprawujących nadzór.

Regulamin organizacyjny zawiera cel i przeznaczenie mieszkania chronionego:

1. Mieszkanie chronione przeznaczone jest dla osób i rodzin z terenu gminy/powiatu, które potrzebują wsparcia w funkcjonowaniu w codziennym życiu, ze względu na trudną sytuację życiową, wiek, niepełnosprawność lub chorobę, ale nie wymagają usług w zakresie świadczonym przez jednostkę całodobowej opieki.
2. Mieszkanie chronione przygotowuje osoby tam przebywające, pod opieką specjalistów, do prowadzenia samodzielnego życia, poprzez zapewnienie warunków samodzielnego funkcjonowania w środowisku, w integracji ze społecznością lokalną.
3. Celem funkcjonowania mieszkania chronionego jest:
 - udzielenie schronienia osobom znajdującym się w sytuacji kryzysowej,
 - zapewnienie bezpieczeństwa,
 - zapobieganie przechodzenia kryzysu w stan chroniczny,
 - usamodzielnienie osób przebywających w mieszkaniu, readaptacja i powrót do środowiska,
 - wsparcie w codziennym funkcjonowaniu osób starszych i chorych, pozbawionych pomocy ze strony bliskich, celem uzdolnienia ich do lepszego radzenia sobie z problemami życia codziennego.
4. Pobyt w mieszkaniu chronionym powinien w szczególności:
 - umożliwić przygotowanie się użytkowników do pełnej samodzielności poprzez doskonalenie umiejętności prowadzenia samodzielnie gospodarstwa domowego, gospodarowania własnymi środkami finansowymi,
 - stwarzać możliwości do nabycia umiejętności samodzielnego rozwiązywania trudności życiowych, rodzinnych, emocjonalnych itp. przy wsparciu pracownika socjalnego i innych specjalistów,

- uczyć ponoszenia konsekwencji za własne decyzje, umożliwiać rozwijanie i utrwalanie poczucia odpowiedzialności za siebie i swoje własne życie,
- uczyć pozyskania samodzielnego mieszkania,
- stwarzać możliwości w zakresie uzyskania wykształcenia, zdobycia kwalifikacji zawodowych, poszukiwania pracy,
- pomagać w integracji ze środowiskiem poprzez rozwój umiejętności prawidłowego wchodzenia w relacje społeczne.

5. Wsparcie świadczone w mieszkaniu chronionym obejmuje przede wszystkim :

- pracę socjalną, o której mowa w art. 6 pkt 12 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, zwanej dalej „ustawą”,
- poradnictwo specjalistyczne, o którym mowa w art. 46 ustawy,
- usługi opiekuńcze, o których mowa w art. 50 ustawy.
- naukę lub utrzymywanie posiadanego poziomu sprawności w zakresie podstawowych umiejętności społecznych i samodzielności życiowej.

Zasady pobytu w mieszkaniu chronionym

- Pobyt w mieszkaniu chronionym/wspomagany przyznaje się na wniosek osoby ubiegającej się o skierowanie do uzyskania wsparcia w postaci pobytu w mieszkaniu chronionym po wydaniu decyzji administracyjnej, na zasadach określonych odrębnymi przepisami lub umowy cywilno-prawnej.
- Decyzja kierująca lub umowa cywilno-prawna na pobyt w mieszkaniu chronionym/wspomagany określa czas pobytu w mieszkaniu oraz wysokość odpłatności ponoszonej przez osobę, której przyznano pobyt w mieszkaniu chronionym.
- Decyzja wydawana jest po dokonaniu uzgodnień pomiędzy pracownikiem socjalnym lub pracownikiem organizacji pożytku publicznego a osobą ubiegającą się o skierowanie do uzyskania wsparcia w postaci pobytu w mieszkaniu chronionym lub jej przedstawicielem ustawowym.

- Uzgodnienia, o których mowa powyżej dotyczą: celu pobytu, okresu pobytu, rodzaju i zakresu świadczonego wsparcia, odpłatności osoby korzystającej ze wsparcia, sposobu usprawiedliwiania nieobecności w mieszkaniu chronionym, zasad i sposobu realizacji programu usamodzielnienia osoby lub programu wspierania osoby.
- Uzgodnienia stanowią formę kontraktu/umowy zawartej pomiędzy pracownikiem socjalnym, a użytkownikiem mieszkania chronionego.
- Okres, na jaki przydzielone jest miejsce w mieszkaniu chronionym zależy od indywidualnej sytuacji osoby i możliwości zaspokojenia potrzeby mieszkania we własnym zakresie.
- Prawo do zamieszkania w mieszkaniu chronionym przysługuje wyłącznie osobom wymienionym w decyzji administracyjnej/umowie cywilno-prawnej.
- Mieszkaniec ponosi koszty utrzymania mieszkania chronionego, zgodnie ze wskazaniami zawartymi w decyzji administracyjnej/umowie cywilno-prawnej.
- Pobyt w mieszkaniu chronionym i proces usamodzielnienia lub wsparcia podlegają ocenie co najmniej raz na 3 miesiące.
- Oceny dokonuje wspólnie użytkownik mieszkania chronionego i pracownik socjalny.
- Mieszkanie wyposażone jest w podstawowy sprzęt gospodarstwa domowego.
- Spis sprzętu zawarty jest w protokole zdawczo-odbiorczym, sporządzonym w momencie udostępnienia mieszkania chronionego oraz w chwili opuszczenia mieszkania przez użytkownika.
- Za naprawę zniszczonego w sposób zawiniony lub uzupełnienie zaginionego wyposażenia mieszkania chronionego odpowiadają solidarnie jego użytkownicy w pełnej wysokości wyrządzonej szkody.

Prawa i obowiązki użytkowników mieszkania chronionego

1. Użytkownicy mieszkania chronionego mają prawo do: bezpiecznych i właściwych warunków do odpoczynku, nauki, pracy własnej, przygotowania posiłków, korzystania ze

- wszystkich urządzeń i wyposażenia znajdującego się w mieszkaniu chronionym, pomocy i odpowiedniego wsparcia ze strony pracownika socjalnego, korzystania z porad i konsultacji specjalistów, korzystania z usług opiekuńczych.
2. Do obowiązków osób, którym przyznano pobyt w mieszkaniu chronionym należy: korzystanie z wyposażenia znajdującego się w mieszkaniu zgodnie z jego przeznaczeniem, poszanowanie sprzętów i wyposażenia mieszkania oraz naprawa ewentualnych zniszczeń wyposażenia mieszkania i ponoszenie kosztów zawinionych przez siebie uszkodzeń, dbanie i chronienie przed uszkodzeniem lub dewastacją części budynku przeznaczonego do wspólnego użytkowania jak korytarze, klatki schodowe oraz otoczenie budynku, przestrzeganie postanowień regulaminu porządku domowego, dbałość o bezpieczeństwo własne oraz innych współmieszkańców, przestrzeganie higieny osobistej i utrzymanie w należytym porządku i czystości zajmowanego lokalu wraz z pomieszczeniami przynależnymi, przestrzeganie całkowitego zakazu wnoszenia i spożywania alkoholu i środków odurzających na terenie mieszkania i otoczenia lokalu, terminowe ponoszenie odpłatności z tytułu pobytu w mieszkaniu chronionym oraz oszczędne korzystanie z mediów, poszanowanie prawa do odpoczynku i prywatności każdego mieszkańca oraz przestrzeganie norm i zasad współżycia społecznego, przestrzeganie zasady odwiedzin osób obcych do godz. 19.00 oraz przestrzeganie obowiązującej wszystkich lokatorów ciszy nocnej w godzinach od 22.00 – 6.00, przestrzeganie zakazu udostępniania mieszkania osobom obcym, zgłaszanie na piśmie swojej nieobecności przekraczającej 24 godziny co najmniej z jednodniowym wyprzedzeniem pracownikowi socjalnemu, informowanie pracownika socjalnego o ewentualnych trudnościach, problemach, nieporozumieniach powstałych w trakcie zamieszkiwania w mieszkaniu chronionym, współpraca z pracownikiem socjalnym oraz aktywne korzystanie z oferowanych form wsparcia, respektowanie zaleceń i ustaleń Kierownika Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej oraz pracownika socjalnego lub osoby reprezentującej organizację pożytku publicznego, wykraczających poza treści ujęte w zawartych uzgodnieniach i w Regulaminie, umożliwienie wstępu pracownikom Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej do lokalu

- mieszkalnego o każdej porze, w tym nocnej, umożliwienia wizytowania mieszkania osobom upoważnionym, aktywne działanie na rzecz pełnego usamodzielnienia i uregulowania swojej sytuacji życiowej.
3. W mieszkaniu chronionym oraz w jego obrębie zabrania się: przyjmowania gości w godzinach od 19.00 do 9.00., przyjmowania gości będących pod wpływem alkoholu lub/i środków odurzających, stosowania przemocy fizycznej i psychicznej, zakłócania spokoju domowego, posiadania i spożywania napojów alkoholowych, posiadania, stosowania i rozprowadzania wszelkich rodzajów środków odurzających, palenia papierosów i innych wyrobów tytoniowych, wynoszenia na zewnątrz przedmiotów stanowiących wyposażenie mieszkania, udostępniania pomieszczeń wchodzących w skład mieszkania oraz innych rzeczy będących na wyposażeniu mieszkania osobom nieupoważnionym, odstępowania kluczy do mieszkania będących na wyposażeniu mieszkania osobom nieupoważnionym, posiadania zwierząt domowych.
 4. Mieszkańcy solidarnie odpowiadają w pełnym zakresie za wszelkie zaistniałe szkody w lokalu i jego wyposażeniu, z wyjątkiem szkód powstałych z tytułu naturalnego zużycia przedmiotów i urządzeń.

Utrata prawa do użytkowania mieszkania chronionego

1. Użytkownik utraci prawo do użytkowania mieszkania w przypadku: rezygnacji z zajmowania mieszkania chronionego, upływu okresu pobytu jaki został określony w decyzji administracyjnej, w przypadkach łamania Regulaminu i nieprzestrzegania zasad określonych w zawartych uzgodnieniach, użytkownicy mogą utracić prawo do użytkowania mieszkania w trybie natychmiastowym, w szczególności w przypadku wnoszenia i spożywania alkoholu lub środków odurzających, drastycznego zakłócania spokoju, dewastacji mieszkania, udostępniania mieszkania osobom nieupoważnionym, uzyskania innego mieszkania, odmowy przyjęcia przyznanego mieszkania,

- niezrealizowania programu usamodzielnienia, wstąpienia w związek małżeński, urodzenia dziecka, zmiany miejsca pobytu na dłużej niż 1 miesiąc.
2. Użytkownik w przypadku utraty prawa do użytkowania mieszkania, zobowiązany jest: dobrowolnie opuścić mieszkanie i zabrać wszystkie swoje rzeczy, rozliczyć się ze wszystkich sprzętów stanowiących mienie mieszkania chronionego, pozostawić mieszkanie w odpowiednim stanie technicznym, zdać klucze pracownikowi socjalnemu, uregulować należyte opłaty z tytułu użytkowania mieszkania, naprawić wszelkie szkody wyrządzone w zajmowanym mieszkaniu chronionym.
 3. Opuszczenie mieszkania powinno nastąpić najpóźniej w ostatnim dniu terminu obowiązywania decyzji.

V. Podsumowanie

Z informacji zamieszczonej na stronie Ministerstwa Rodziny i polityki Społecznej wynika, że na terenie Polski z mieszkań chronionych korzysta coraz większa liczba osób. Dane statystyczne, niżej w tabeli, dotyczące mieszkań chronionych utworzonych w ramach programu kompleksowego wsparcia dla rodzin „Za życiem” pochodzą z weryfikacji (nadesłanych przez wojewodów) wykorzystania środków przekazanych z dotacji z budżetu państwa na tworzenie nowych mieszkań chronionych.

2016			2017				2018
Liczba jednostek	Liczba miejsc	Liczba osób korzystających	Liczba jednostek	Liczba miejsc	Liczba osób korzystających	W tym liczba jednostek utworzonych w ramach programu „Za życiem”	Liczba jednostek utworzonych w ramach programu „Za życiem”
703	2 922	2 774	677	2 863	2 794	38	42

Z przedstawionych danych wyraźnie wynika, że liczba dostępnych miejsc w mieszkaniach chronionych w latach 2016-2017 była większa od liczby osób korzystających ze wsparcia w takiej formie (w roku 2016 o prawie 150, natomiast w roku 2017 – o ok. 70), pomimo że liczba takich

jednostek zmniejszyła się o ok. 25). Zgodnie z działaniem 4.7. programu „Za życiem” na lata 2017 – 2021 zarezerwowano w budżecie państwa środki ogółem w kwocie 108 mln zł na tworzenie nowych mieszkań chronionych - po 24 mln zł na każdy rok, przy czym na rok 2017 przeznaczono 12 mln zł w związku z tym, że ww. działanie było realizowane od dnia 1 lipca 2017 r. Środki finansowe były rozdysponowane przez Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej zgodnie ze zgłoszonym do wojewodów zapotrzebowaniem samorządów gmin i powiatów. W 2017 roku 15 wojewodów przekazało jednostkom samorządu terytorialnego dotację w kwocie ogółem 2 727 234 zł, z czego samorzady ostatecznie wykorzystały 1 924 055 zł. Wojewoda Kujawsko-Pomorski nie zgłosił zapotrzebowania na tworzenie nowych mieszkań chronionych na terenie województwa. Natomiast w roku 2018 samorzady otrzymały środki w kwocie ogółem 6 122 492 zł, a wykorzystały – 4 983 121 zł, przy czym Wojewodowie Kujawsko-Pomorski i Podkarpacki poinformowali o braku potrzeb w powyższym zakresie. Zgodnie z opracowaniem Beaty Krajewskiej nt. „ MIESZKANIA CHRONIONE WSPARCIEM OSÓB NIESAMODZIELNYCH W FUNKCJONOWANIU. TEORIA I EGZEMPLIFIKACJE” mieszkania chronione to bardzo dobra forma wsparcia osób niesamodzielnych, ale nie potrzebujących całodobowej opieki w codziennym funkcjonowaniu. Osoby te posiadają pewne umiejętności i mogą przy wsparciu innych osób i opiekunów funkcjonować w takim mieszkaniu, doskonaląc się w samodzielności i stając się zaradne życiowo. To troska o nabywanie umiejętności ważnych w codziennym życiu, w różnych jego obszarach, jest wyrazem wsparcia, jakie osoby uczące się samodzielności otrzymują w mieszkaniu chronionym. Bardzo ważną rolę w tym zakresie wypełniają współmieszkańcy, ale również opiekunowie mieszkań chronionych. To oni swoim zachowaniem i udzielaniem wskazówek mogą spełnić bardzo pozytywną rolę w procesie uczenia się samodzielności i życia w społeczeństwie przez mieszkańców mieszkań chronionych.

